

ROB RUGGENBERG

DE BOOGSCHUTTER VAN
HIRADO

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Kinderboeken Uitgeverij

2017

EERSTE DEEL

ZOMER

*'t Is niet te merken
aan 't zingen van de krekels
hoe snel ze sterven*

DE BOOGSCHUTTER

EEN JAAR EERDER – BATAVIA, OOST-INDIË

De blonde jongen hurkte in de schaduwen. Hij duwde zijn hoofd tussen zijn knieën en hield zijn adem in. Hij rook de zure lucht van het zweet dat in straaltjes over zijn gezicht liep. Als die kerels hem niet zagen konden ze hem wel ruiken, dacht hij.

Toen de stemmen dichterbij kwamen schoof hij verder het donker in, tot het ruwe hout van de kisten zijn schenen schaafde. Zijn benen trilden, zijn mond werd droog.

De Chinees lag in het felle zonlicht, in de modder – vier, vijf stappen van hem vandaan. De man bewoog niet meer, alleen zijn rode kleren fladderden in de wind, als vrolijke vlaggen. Zijn rechte vuist was gebald, alsof hij het geelwitte papier dat hij vasthad nooit meer wilde loslaten.

De stemmen klonken hard en snauwend. De jongen verstond er geen woord van. Het moest wel Chinees zijn. Hij was pas twee dagen in Batavia, en het duizelde hem van al die vreemde menssoorten – maar hier, achter het Ambachtskwartier, had hij alleen Chinezen gezien.

Zijn vader had gewaarschuwd dat hij hier weg moest blijven. Maar hij had willen zien waar die zoete geur vandaan kwam die, als de wind draaide, overal in de stad te ruiken was. En hij was ook nieuwsgierig geweest naar die bruingele mannen en vrouwen met hun scheve ogen en lange haarvlechten en mooie zijden kleren.

Daarom was hij aan het einde van de middag, toen het eindelijk droog werd en de zon doorbrak, toch de Chinezenwijk in gaan. In zijn eentje.

Hij had natuurlijk moeten maken dat hij wegkwam, daarnet, toen hij achter zich die woedende schreeuw hoorde. Maar hij was blijven staan en hij had omgekeken – en zo had hij gezien hoe de Chinees met de rode kleren een kleine, donkere tempel uit struikelde. Glijdend en glibberend door de plassen en de modder haastte de man zich door de smalle straat. Omdat hij steeds achter zich keek, botste hij bijna tegen de jongen op.

Een tel lang keken de twee elkaar aan.

De jongen schrok. Het gele gezicht van de Chinees was vertrokken van angst. De man riep iets tegen hem en stak iets omhoog, iets kleins – een rolletje papier. Hulpeloos haalde de jongen zijn schouders op en schudde zijn hoofd, om te laten zien dat hij hem niet verstond.

Op dat moment kwamen nog twee Chinezen de tempel uit. Een van hen had een lange boog in zijn handen. Langzaam, alsof hij geen haast had, spande hij de boog en richtte hij op de vluchtende man.

Op zo'n afstand kon geen enkele boogschutter iets raken, wist de jongen. Zeker geen bewegend doel.

Zzzzzzzzzzzzzzz!

De pijl trof de Chinees in zijn rug. Zonder een woord te zeggen klapte de man dubbel en viel bijna in de armen van de jongen, die van schrik een stap achteruit deed. Daardoor gleed de man door, eerst op zijn knieën en daarna opzij, in een plas blubber. De modder spatte op.

De jongen sprong opzij. Die boogschutter was levensgevaarlijk! Naast het hoekhuis stonden ruwhouten kisten, driehoog opgestapeld. Tussen die stapels was ruimte, niet meer dan een

smalle spleet, en hij gleeed erin. Hij paste net.

Daar zat hij nu, in de schaduw, trillend van de zenuwen. Hij gluurde naar de Chinees, die met zijn gezicht half in de modder lag en niet meer bewoog.

De jongen beet op zijn lippen. Hij had hier niks mee te maken! Hij wilde weg! Maar hoe?

De lange zwarte pijl stak schuin uit de rug van de Chinees. Zijn glanzende rode kleren zaten vol modderspatten. Wat had die man gedaan? Waarom was hij weggevlucht? Wat was dat rolletje papier in zijn hand?

De boze stemmen waren nu vlakbij. De jongen kroop in elkaar, hij maakte zich zo klein mogelijk en hield zijn adem in. Zijn hart bonkte in zijn keel.

Toen werd het stil rondom hem; het was alsof zelfs de krekels zwegen. Eén tel lang wilde hij overeind springen, wegrennen, de hoek om, de smalle straatjes in. Maar toen dacht hij aan de lange boog, en aan de afstand die de pijl had afgelegd.

Langzaam tilde hij zijn hoofd op – en keek recht in het strenge gezicht van de Chinese boogschutter. De man was zwaargebouwd. In zijn ene hand droeg hij de lange zwartgelakte boog; in de andere hand hield hij een dunne pijl, net zo een als in het lichaam stak van de man op de grond.

Achter hem stond een andere Chinees, een dikke man van wie de jongen het gezicht niet kon zien. De dikke man boog zich over het lichaam in de modder, wroong de vuist open en griste het papier eruit. Onder aan het papier bungelde iets roods.

De boogschutter zei niets; hij stond vlak voor de jongen en keek hem strak aan. De man had koolzwarte ogen die zo schitterden dat er een vuurtje achter leek te branden.

De jongen slikte en ging staan. Zijn benen beefden; hij had het gevoel dat hij zo om kon vallen.

Met trillende stem zei hij: ‘Dag meneer. Ik... ik ben Reyer Willeboorts, zoon van koopman Pieter Willeboorts uit Veere. Ik heb niks gedaan.’

Halfdonker, overal licht van kleine kaarsjes, geschitter van goud en zilver, een zwart beeld met een vrouwengezicht dat hem aanstaarde. Een hand die in zijn nek kneep, een schelle stem die onbegrijpelijke woorden siste – en harde porren in zijn rug.

Struikelend werd Reyer de Chinese tempel door geduwd, een wankel trap op naar achteren, waar het nog donkerder was. Daar moest hij een smalle gang in, met houten wanden waarop vreemde tekens stonden.

De walm van wierook was zo zwaar en zoet dat hij niet kon slikken en bijna moest overgeven – maar dat kon ook van de angst zijn. Kwam hij hier nog levend vandaan?

Ze stonden voor een zware houten deur, die half openstond. De jongen kreeg een duw waardoor hij naar binnen tuimelde. Hij zag een kleine kamer met een hoog venster, afgesloten met bamboe tralies. Op de plankenvloer lagen vuile matten.

Achter hem stapte nog iemand de kamer binnen.

‘Ga zitten!’

Dat was de boogschutter, de man met de felle ogen! Hij sprak Nederlands – weliswaar met een vreemd accent, maar verstaanbaar. De man liep naar een hoek van de kamer en legde daar zijn lange boog neer.

‘Ga zitten, zei ik.’

Reyers hart bonsde in zijn keel. Hij keek rond. Nergens stond een stoel of zelfs maar een krukje.

‘Zitten!’

Reyer liet zich op een van de matten zakken. Met zijn mouw veegde hij het zweet weg dat over zijn gezicht liep. Hij slikte.

De Chinees ging voor hem staan. Hij had een dunne, zwarte hangsnor en een driehoekig sikje. Ook vlak onder zijn lip groeide nog een dotje haar. De man droeg een lang donkergroen gewaad, met daarop een geborduurd rode draak. Op zijn borst bungelde het geknoopte einde van zijn lange haarvlecht heen en weer.

Maar het meest opvallend waren zijn zwarte ogen. Het was alsof die ogen door Reyer heen prikten, alsof ze in zijn hoofd zochten naar zwakke plekken, naar iets vals, naar leugens. Ondanks de hitte voelde Reyer een rilling over zijn rug gaan.

‘Wie ben je?’

‘Ik heet Reyer, meneer. Reyer Willeboorts, en ik heb niks gedaan. Echt niet. Ik liep daar maar toevallig.’

‘Ik geloof je niet. Waar kom je vandaan?’

‘Het is echt w... Uit Veere, meneer.’

‘Wat is dat? Waar ligt dat?’

‘In Zeeland, meneer. Dat is in de Nederla...’

‘Wat doe je hier?’ De stem van de man klonk ongeduldig, alsof de jongen steeds verkeerde antwoorden gaf.

‘Ik ben met mijn vader, meneer. We zijn pas twee dagen geleden aangekomen. Met de Middelburg, dat is een schip van de Vereenigde Oostindische Compagnie en ik moet...’

‘Ik bedoel: wat doe je h*í*er?’

‘Hier?’ Reyer staarde de Chinees aan.

‘Ja, h*í*er! Je hebt hier niets te zoeken. Wie heeft je gestuurd?’

‘Ik... ik ben niet gestuurd, meneer. Ik was aan het wandelen en ik wil...’

‘Weet je wie ik ben?’

‘U?’ Reyer schudde zijn hoofd.

De Chinees liep naar de deur, opende hem met een ruk en keek in de gang. Daar was niets te zien. Hij smakte de deur weer dicht. De vloer trilde.

‘Hoe ken jij Peng-Fei?’

‘Peng-*wie*? Ik ken geen Peng!’

‘Weet je wat ik doe met leugenaars?’ De man boog zich voorover en boorde zijn ogen in die van de jongen.

Reyer probeerde te slikken, maar dat lukte niet. Het was alsof er iets in zijn keel zat, waardoor hij bijna niet kon ademen. Over zijn rug liepen straaltes zweet.

‘Peng-Fei is die man op wie jij stond te wachten. Die vuile dief, die dacht mijn brief aan jullie te verkopen.’

‘Ik... ik wachtte niet op hem! Hij zei iets, maar ik verstond hem niet. Ik heb hem nooit eerder gezien, meneer. En ik wist niet dat hij een dief was. Heus niet. En...’

De man draaide zich om en liep naar de deur. ‘Blijf zitten. Ik kom zo terug,’ snauwde hij.

Voor Reyer besepte wat er gebeurde was de man verdwenen en was hij alleen in de kamer. Aan de andere kant van de deur werd een grendel dichtgeschoven. Alles was nu stil om hem heen; alleen de krekels buiten zongen oorverdovend. Reyer deed zijn ogen dicht.

Dit was een nare droom. Als hij zijn ogen weer open zou doen zou alles weer normaal zijn. Dan zat hij naast zijn vader op een bankje, in dat mooie huis dat ze de vorige dag hadden gekocht, vlak bij het water, waar een zacht windje de vreselijke middaghitte draaglijk maakte.

EEN LEERMEESTER

Reyer deed zijn ogen open. Hij zat nog gewoon op een vuile mat in een kleine, hete kamer met bamboe tralies. Vlak voor hem liep een eng beest over de houten wand, recht omhoog, alsof het plakvoeten had.

Het beest leek op een salamander, maar hij was veel groter dan de salamanders die hij thuis ving, 's zomers, in het water bij de half in zee gezakte Kruittoren. Toen Reyer aan Zeeland dacht, en aan de groene weilanden bij Veere, schoten de tranen in zijn ogen.

Hij ging staan, veegde zijn wangen af en liep naar het venster. Naar buiten kijken kon niet, omdat er dun papier voor was geplakt. Hij greep de tralies vast en schudde eraan. Geen beweging in te krijgen.

Hij durfde niet om hulp te roepen. Daarbuiten woonden natuurlijk alleen Chinezen, en die zouden hem vast niet komen helpen. Wat waren ze met hem van plan? Wat hadden ze met die Peng gedaan? Leefde die man nog? Wat voor brief had Peng gestolen?

Hij keek rond. De kamer was leeg. In de hoek lag alleen de glanzende, zwartgelakte boog die de Chinees daar had neergelegd. Hij liep erheen en ging op zijn knieën zitten. Nooit eerder had hij zo'n grote boog gezien. Het ding was bijna twee keer zo lang als hijzelf. Het handvat, waarlangs je de pijl moest richten,

zat niet in het midden van de boog, maar op één derde van de onderkant. In het hout waren vreemde tekens gekerfd, rood en blauw, stuk voor stuk kleine kunstwerkjes.

Starend naar die mysterieuze tekens – dat waren vast Chinese letters – besepte hij dat hij hier niet wilde zijn, hier niet wilde wonen, en dat Batavia nooit zijn thuis zou worden. Hij moest maken dat hij wegkwam uit dit kokendhete land met zijn onbegrijpelijke gewoonten en zijn vreemde, gevaarlijke mensen. Terug naar Zeeland, zo gauw mogelijk. Geen avonturen meer. Nooit!

Zo zat hij daar nog steeds, toen de Chinese boogschutter terugkwam. Achter hem liepen nog drie mannen de kamer binnen. Alle drie zagen ze er gevaarlijk en gemeen uit. De kleinste van de drie had een litteken over zijn voorhoofd en een lang mes in zijn riem.

De jongen ging staan. Hij voelde zich weer misselijk worden.

‘Kijk me aan!’

De zwarte ogen van de boogschutter boorden gaten in zijn hoofd.

‘Als je in leven wil blijven, moet je nu goed luisteren.’

Reyer knikte. Het was alsof zijn knieën elk moment konden dubbelklappen, zo trilden ze. Hij keek omlaag, naar de vloer, naar de vuile matten en naar de zwartglanzende boog die achter de Chinees lag.

‘Je kent mij niet, je hebt niets gezien en je bent hier nooit geweest.’

Reyer knikte weer. Hij begreep het.

‘Wie ben ik?’

Reyer schudde zijn hoofd. ‘Ik ken u niet, meneer,’ fluisterde hij.

‘Wát zeg je?’

‘Ik weet niet wie u bent, meneer.’

‘Wat heb je gezien?’

‘Niets, meneer. Helemaal niets.’

‘Je zag wat ik met die dief deed. Hij had iets dat van mij was. Nu heb jij ook iets van mij. Een geheim. Zolang je dat bewaart is er niets aan de hand. Maar als je erover praat zullen we je straffen. Eerst pakken we je vader en daarna jou. Is dat duidelijk?’

Reyer keek op. De mannen die achter de boogschutter stonden staarden hem aan, alsof ze hem en zijn vader het liefst nu al zouden pakken – wat ze daar ook mee bedoelden. De Chinees met het litteken legde zijn hand op zijn mes.

Reyer knikte. ‘Ja meneer.’

‘Maak dat je wegkomt. Ik wil je nooit meer zien.’ De man maakte een gebaar met zijn hoofd, in de richting van de deur.

Hoewel Reyers benen nog steeds trilden, rende hij bijna naar de deur. Hij vloog de smalle gang door, langs het zwarte duivelsbeeld met het vrouwenhoofd en de kaarslichtjes, door de donkere tempel heen, naar het licht, naar de straat.

Achter zich hoorde hij de mannen lachen.

Pas bij de grote roodstenen pakhuizen aan de Tjiliwoeng-rivier, waar de Chinese wijk eindigde, bleef Reyer staan. Hijgend, half voorovergebogen, zwetend, kwam hij weer op adem. Zijn wollen kleren plakten aan zijn lijf.

Hij zag hoe de mensen naar hem keken. Het was hier druk. Overall liepen Chinezen, maar ook Javanen en andere mannen en vrouwen die er weer anders uitzagen. Er liepen zelfs zwarte slaven. De meesten sjouwden met kisten of manden. Nederlanders zag hij niet.

In de verte lag de ophaalbrug. Op een drafsje liep hij erheen, langs de hopen stinkende modder die uit de gracht werden gebaggerd. Hij stak de brug over, knikte naar de soldaten die er de

wacht hielden en liep toen door de poort de stad in.

Pfff, nu pas had hij het gevoel dat hij veilig was.

Zo gauw hij kon sloeg hij links af, langs de hoge muur van het ziekenhuis, naar de Groote Rivier. Daar stonden hoge palm-bomen waaronder hij in de schaduw kon lopen. Het was hier stil. Links stroomde de rivier, rechts lagen tuintjes waar rijst en groenten werden verbouwd.

Na een paar minuten ging hij onder een palmboom op de grond zitten, met zijn rug tegen de stam, en staarde naar de rivier. Wat moest hij doen? Het liefst zou hij straks alles aan zijn vader vertellen, en hem waarschuwen voor die Chinees en zijn dreigementen. Maar hij had beloofd zijn mond te houden. Als hij dat niet deed zouden die kerels achter zijn vader aan komen!

Hij wou dat ze hier nooit heen waren gegaan. Wat had hij nou in Indië te zoeken? Hem was niks gevraagd! Zijn vader had hem in een donkere winternacht in Veere wakker gemaakt en gezegd dat hij zijn spulletjes moest pakken. Dat ze op reis gingen. Reyer moest zijn mond houden en niet tegenspreken.

Een uur later waren ze op pad gegaan, in de vrieskou, lopend. Zijn moeder had staan huilen en van zijn zussen had hij niet eens afscheid genomen; die lagen te slapen.

Reyer wist dat zijn vader geldproblemen had. Iets met de Schotse kooplieden en een partij wol die niet betaald was. Een paar weken eerder hadden die Schotten aan de deur gestaan, scheldend en dreigend. Die kerels doen net of ze de baas zijn in Veere, had zijn vader gemopperd. In de dagen daarna was zijn vader steeds somberder gaan kijken.

Pas toen ze onderweg waren, kromgebogen tegen de snijdende wind, op het smalle voetpad naar Vlissingen, had zijn vader verteld waar ze heen gingen.

Indië!

‘Daar zal ik je helpen koopman te worden, net als ik,’ zei zijn vader. ‘In Indië worden we samen rijk.’

Maar Reyer wilde geen koopman worden. Dat leek hem saai. Thuis gingen de gesprekken alleen maar over geld en winst en verlies en lenen en aandelen en risico’s – dat alles interesseerde hem niet. Hij wilde de wereld zien en avonturen beleven.

Kinderachtige onzin, vond zijn vader dat. ‘Geld verdienen en rijk worden, daar draait het om in het leven,’ zei hij altijd. ‘Geld maakt gelukkig, geloof mij maar.’

Maar Reyer had zijn vader nooit gelukkig gezien. Zolang hij zich kon herinneren zat zijn vader iedere avond bij kaarslicht te rekenen en te zuchten. Tot alles fout liep, en zijn vader geen geld had om die Schotten te betalen. Daarom moesten ze in een donkere winternacht het land ontvluchten en lieten ze zijn moeder en zijn zusjes achter, in de kou en in armoede.

Eerst had hij het nog wel spannend gevonden. Naar Indië, dat was avontuur! Maar nu had hij er schoon genoeg van. De schrik van daarnet zat hem nog in de benen. Nooit wilde hij meer iets met Chinezen te maken hebben. Avonturen konden hem gestolen worden. Liever boerenknecht in Zeeland dan koopman in dit gevaarlijke, bloedhete rotland.

Hij keek naar de rivier. Het water kwam van de Blauwe Berg, ver weg, en soms dreven er dode buffels met de stroom mee, had zijn vader verteld. En er zwommen krokodillen in die van de lijken vraten. Hoe goed hij ook keek, nergens zag hij een krokodil. Een eindje verderop waren vrouwen in de rivier aan het baden. Hij hoorde ze lachen.

Zuchtend stond hij op en begon weer te lopen. Het was al laat en hij wilde thuis zijn voor het donker viel en de steekmuggen kwamen. Maar hij liep verkeerd: al die grachten leken op elkaar. Hier en daar zaten Nederlanders in de schaduw voor hun huis

een pijp te roken en een glas wijn te drinken. Nieuwsgierig keken ze hem aan, maar gelukkig vroegen ze niets. Ten slotte vond hij het huis toch.

Toen de zwarte slavin hem binnenliet keek hij om – het was alsof hij ogen in zijn rug voelde prikken.

Halverwege de straat, vlak bij de brug over de Leeuwegracht, stond een kleine man. Het schemerde al, maar toch herkende Reyer hem.

Het was de Chinees met het litteken op zijn voorhoofd. Toen de man zag dat Reyer naar hem keek grijnsde hij en legde hij zijn hand op het mes in zijn gordel.

Het huis met de Hollandse trapgevel dat koopman Pieter Willeboorts de vorige dag met geleend geld had gekocht, was hoog en koel. Aan de zijkant van de brede hal lag de ontvangstkamer. Reyer liep naar het raam en keek naar buiten. De Chinees was verdwenen.

Hij liep terug de hal in, en toen door de donkere woonkamer naar achteren, waar de galerij lag. Van daaruit keek je op de Groote Rivier en op de blauwgeschilderde huisjes van de slaven. Toen Reyer de galerij op stapte zat zijn vader daar te praten met een dikke man. De jongen bleef aarzelend staan. Hij kende de man niet.

‘Waar kom jij vandaan? Wat zie je eruit! Wat is er gebeurd?’ riep zijn vader.

Reyer schrok. Hij wist niets te zeggen.

‘Je bent vuurrood. Wat is er aan de hand?’

De dikke man lachte. ‘Het zal de tropenzon wel zijn. Nieuwelingen verbranden hier levend.’

‘Ik heb hard gelopen om voor het donker thuis te zijn,’ zei Reyer.

‘Ik wil niet dat je in je eentje door de stad zwerft,’ zei zijn vader.

‘Maak je niet druk. Daar krijgt hij straks de kans niet meer voor,’ zei de dikke man.

Reyer keek naar zijn vader. Die zei: ‘Kom erbij zitten, Reyer. We moeten praten.’

Reyer pakte een houten krukje. In de zitting en de poten waren figuurtjes gesneden, duivels met acht armen. Hij had het gevoel dat er nieuwe ellende aankwam.

‘Deze meneer hier is ook koopman,’ zei zijn vader.

Reyer knikte. Hij boog zich voorover en bestudeerde de duivel aan de voorkant van zijn krukje. De duivel had grote ogen en een bek vol tanden.

‘Meneer vertrekt binnenkort naar Hirado en hij zoekt een leerling.’

Reyer keek op. In zijn hoofd begon het te stormen.

‘Je blijft wel een poos weg hoor. Je kan niet even snel thuiskomen. Maar het is de kans van je leven. Je kan er hartstikke rijk worden.’

‘Wat is dat, Hirado?’ vroeg Reyer.

‘Een eiland,’ zei de dikke man. ‘Hirado is een eiland in het zuidwesten van Japan.’

‘Japan?’

‘Weet je waar dat ligt?’

Reyer schudde zijn hoofd. ‘Niet in China, hoop ik?’

De dikke man lachte weer. ‘Wel een eind die kant op. Japan ligt in zee, tegenover China.’

‘Wonen er Chinezen?’

‘Nee, Japanners,’ zei de dikke man. ‘Die lijken een beetje op Chinezen, maar ze zijn kleiner. En je moet oppassen met ze. Met Japanners kun je geen fratsen uithalen.’

‘Geen probleem,’ zei Reyers vader snel. ‘Mijn zoon is erg voor-

zichtig. Hij gedraagt zich altijd netjes. Dat komt door zijn goede opvoeding.’

‘Er zitten Portugezen in Japan, dat is wél een probleem,’ zei de dikke man. ‘Ellendelingen zijn dat. We proberen ze weg te krijgen, want ze pikken onze handel in.’

‘Maar géén Chinezen?’ vroeg Reyer weer, voor de zekerheid.

‘Nee,’ zei de man. ‘Vroeger wel, maar Japan heeft alle Chinezen van het eiland geschopt. Op Hirado hebben we dus geen last van ze. Op zee wel, maar dat zijn piraten.’

De storm in Reyers hoofd ging liggen. Hij wist niets van dat Japan of dat Hirado-eiland – maar ze hadden er geen Chinezen, dat was nu even het belangrijkste. Liever naar een of ander eiland dan hier bij die Chinese moordenaars blijven. Gevaarlijker dan hier kon het er niet zijn.

‘Hoezo piraten?’ vroeg zijn vader.

‘Niks om je druk over te maken,’ zei de dikke man. ‘Chinese piraten jagen net als wij op de Portugezen. Die komen met schepen vol zilver naar het zuiden. Het is soms een wedstrijd wie zo’n Portugees het eerst te pakken krijgt.’

‘Vechten wij dan met die Chinezen, op zee?’ vroeg Reyers vader. Hij fronste zijn wenkbrauwen.

‘Nee, nu niet meer. We hebben net een verdrag gesloten met de grootste piraat. Hij heet Ikuan. We delen de buit. Maar we vertrouwen hem niet. Hij is ons een beetje te slim, als je begrijpt wat ik bedoel.’

Reyers vader stootte zijn zoon aan. ‘Maar de reis naar Japan is dus ongevaarlijk?’ vroeg hij.

‘Absoluut,’ zei de dikke man. ‘Ik garandeer je dat die jongen veilig aankomt. En in Japan krijgt hij de tijd van zijn leven. Het stikt er van de jonge meiden. Hij kan er de mooiste uitzoeken.’ De man lachte weer.

‘Hoe heet u eigenlijk?’ vroeg Reyer.

‘Meneer heet Wonderaer,’ zei zijn vader snel. ‘Koopman Jeremias Wonderaer, en ik wil wel dat je beleefd tegen hem bent. Hij wordt tenslotte je nieuwe leermeester.’